

26.5.2025

Offentlig

Till kommunerna inom Västra Nylands tingsrätts domkrets

Fastställande av antalet nämndemän vid tingsrätten

Enligt 4 § i lagen om nämndemän vid tingsrätten väljer kommunfullmäktige nämndemännen för en period som motsvarar kommunfullmäktiges mandatperiod. Enligt 3 § fastställs antalet nämndemän vid tingsrätterna av Domstolsverket.

Genom sitt beslut 20.5.2025 har Domstolsverket fastställt antalet nämndemän vid Västra Nylands tingsrätt till sammanlagt 90 nämndemän, fördelade enligt kommun enligt följande:

- Esbo 50
- Hangö 2
- Ingå 2
- Högfors 2
- Grankulla 2
- Kyrkslätt 8
- Lojo 8
- Raseborg 8
- Sjundeå 2 och
- Vichtis 6

Genom beslutet minskades antalet nämndemän till 90 nämndemän från tidigare 104 nämndemän i enlighet med vad som föreslogs i tingsrättens utlåtande. En del kommuner föreslog i sina yttranden att antalet nämndemän inte ska minskas. Innehållet i yttrandena delgavs Domstolsverket i det förslag som sändes till verket.

Mandatperioden för de nuvarande nämndemännen upphör när de nya nämndemännen har valts och beslutet har vunnit laga kraft. Domstolsverket har i sitt beslut fäst uppmärksamhet vid att tingsrätterna och kommunstyrelserna ska sträva efter att komma överens om en tidpunkt från och med vilken de nya nämndemännen inleder sina uppdrag och de nuvarande mandatperioderna löper ut. Eftersom det är mer sannolikt att nämndemännen väljs i augusti, föreslår tingsrätten att mandatperioden för de nya nämndemännen börjar **1.11.2025**.

Vi ber er meddela valen av nämndemän på adressen hallinto.lansi-uusimaa.ko@oikeus.fi – och bifoga kontaktuppgifterna för de valda nämndemännen (namn, adress, e-postadress och telefonnummer).

Att beakta vid valet av nämndemän

En nämndeman ska vara finsk medborgare och bosatt i en kommun inom tingsrättens domkrets. Nämndemannen får inte vara försatt i konkurs, hans eller hennes handlingsbehörighet får inte ha begränsats och han eller hon ska vara att betrakta som lämplig för uppdraget som nämndeman. Den som inte har fyllt 25 år eller som har fyllt 65 år får inte väljas till nämndeman. (2 § i lagen om nämndemän vid tingsrätter)

I Domstolsverkets beslut har det också framförts att det genom bestämmelsen om nämndemäns lämplighet har ansetts att personer som t.ex. har anteckningar i straffregistret eller som upprepade gånger gjort sig skyldiga till mindre brott ska uteslutas från nämndemannauppdraget. Bedömningen av lämpligheten förutsätter i allmänhet en helhetsbedömning av kandidaten, som bör leda till slutsatsen att valet av den berörda personen inte undergräver förtroendet för domstolen. Fullmäktigegruppen eller fullmäktige har dock i allmänhet inte möjlighet att utreda sådana uppgifter och därför bör nämndemannakandidaterna informeras om ovan nämnda behörighetsvillkor.

Den som innehar en tjänst vid en allmän domstol eller vid Brottspåföljdsmyndigheten eller som i sin tjänst utför utsökningsuppgifter, förundersökning av brott eller tull- eller polisbevakning får inte vara nämndeman, inte heller en åklagare, advokat eller någon annan som yrkesmässigt bedriver advokatverksamhet. (2 § i lagen om nämndemän vid tingsrätter)

De nämndemän som väljs i kommunen ska så rättvist som möjligt representera kommuninvånarnas ålders-, närings- och könsfördelning samt de språkliga förhållandena i kommunen. (4 § i lagen om nämndemän vid tingsrätter)

Domstolsverket konstaterar i sitt beslut att nämndemannasystemets trovärdighet och medborgarnas förtroende för systemet kan öka om det bland nämndemännen också finns personer som företräder olika etniska grupper.

Enligt Domstolsverket bör man fästa större uppmärksamhet än tidigare vid språkkunskaperna hos de nämndemän som väljs. Till skillnad från domare har det inte ställts några särskilda behörighetsvillkor för nämndemän i fråga om språkkunskaper. Fullmäktige ska se till att de som utses till nämndemän har de språkkunskaper som krävs för att uppdraget ska kunna utföras och att tingsrätten har till uppgift att se till nämndemännens sammansättning i plenum. I praktiken accentueras kraven på språkkunskaper vid sådana tingsrätter som är tvåspråkiga.

Annat att beakta

På det sätt som antecknats i Domstolsverkets beslut har grundlagsutskottet i sitt betänkande 5.6.1996 tagit ställning till flera frågor som gäller nämndemannasystemet.

Grundlagsutskottet konstaterar bland annat följande: "Valet bör ta fasta på en nämndemans domaruppdrag. En nämndeman är inte en kommunal förtroendevald med ett politiskt mandat, utan bör vara oberoende. På denna punkt har de politiska grupperna i fullmäktige ett särskilt ansvar. Ett annat krav är att de som utses till nämndemän skall vara beredda att verka i sitt uppdrag hela perioden ut. Partierna bör inte avkräva dem som utses till nämndemän förbindelser om betalning av s.k. partiskatt för deras sammanträdesarvoden."

Nämndemannauppdraget kan inte betraktas som ett kommunalt förtroendeuppdrag, även om fullmäktige väljer nämndemännen. Enligt grundlagen utövas den dömande makten av självständiga och oberoende domstolar. Nämndemän med individuell rösträtt är ledamöter av domstolen och handlar under domaransvar. Uppdraget är därför snarare ett förtroendeuppdrag för staten, och kostnaderna för skötseln av den betalas med statliga medel.

I dag ägnas frågan om jäv för domstolsledamöter avsevärd uppmärksamhet. Den fasta principen är att domstolen inte bara ska vara opartisk, utan också se opartisk ut. Praktiska erfarenheter har visat att jävsfrågor ofta är aktuella i synnerhet när nämndemännen är t.ex. kommunstyrelsens eller samkommunens styrelseledamöter. Domstolsverket anser att man bör förhålla sig återhållsamt till valet av kommunala förtroendevalda eller riksdagsledamöter som har en betydande ställning till nämndeman.

Domstolsverket har dessutom påmint om att nämndemännens uppdrag skiljer sig från medlemskap i kommunala nämnder och från vissa andra kommunala förtroendeuppdrag också i det avseendet att domstolens sammanträden i allmänhet inleds klockan 9.00 på morgonen och sammanträdena fortsätter så länge att alla mål som instämts på sammanträdesdagen kan behandlas. Nämndemännens uppdrag förutsätter alltså förberedelser inför ett sammanträde som varar hela dagen. I synnerhet i omfattande brottmål ska nämndemännen förbereda sig på att vara närvarande flera dagar i följd.

Enligt 5 § i lagen om nämndemän vid tingsrätten ska nämndemannen innan han eller hon tillträder uppdraget och medan uppdraget pågår lämna tingsrätten en redogörelse för sina bindningar enligt 11 kap. 12 § i domstolslagen.

Förvaltningsdirektör

Outi Lehmijoki

